

การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4
เพื่อสร้างระบบความยุติธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน
An Application of the Prejudice Principle (Agati 4) to Create a
Justice System in the Present Thai Society

¹สงวน หล้าโพพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

อีเมล: Sanguan.laphonthan@gmail.com

วันรับบทความ: 12 มีนาคม 2567 | วันแก้ไขบทความ: 9 เมษายน 2567 | ตอรับบทความ: 9 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4 เพื่อสร้างระบบความยุติธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน ในการสร้างความยุติธรรมโดยการลดอคติให้เกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาและการดำเนินการที่มีหลักการ มีเป้าหมาย มีระเบียบแบบแผน และมีกลไกในการขับเคลื่อนที่ตกผลึกแล้ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึงสาเหตุของปัญหา การร่วมกันหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำ ทั้งนี้ยังต้องอาศัยรูปแบบการแก้ปัญหาอคติด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีอคติต่อกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการ ลด ละ ความเป็นอคติในจิตใจของตน เพื่อการอยู่ร่วมกันภายในสังคมอย่างเข้าใจกันและกันบนแตกต่างได้อย่างสันติ ผลที่เกิดจากอคตินั้นได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบัน และกระทบต่อประเทศชาติ เพราะอคติมีผลต่อความขัดแย้ง การจะลดอคติได้นั้นจะต้องเกิดขึ้นจากสภาวะทางจิตใจที่ยอมลด ละ ความคิดความถือดีต่อกัน ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ของประเทศไทยที่ผ่านมา คนไทยเกิดความไม่ลงรอยกันของคนในสังคมทั้งด้านความคิด ความเห็นที่แตกต่างกัน ความรู้สึก ความเชื่อ ทศนคติที่ต่างกันไป จนสู่ความขัดแย้ง ความไม่เป็นธรรม การแบ่งพรรคแบ่งพวก จนกระทั่งขาดความสามัคคี ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นี้ส่งผลกระทบต่อตนเอง และสังคม จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และไปต่อได้ยาก ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4 เพื่อสร้างระบบความยุติธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีอคติต่อกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการ ลด ละ ความเป็นอคติในจิตใจของตน เพื่อการอยู่ร่วมกันภายในสังคมอย่างเข้าใจกันและกันบนแตกต่างได้อย่างสันติอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4, ความยุติธรรม, สังคมไทยปัจจุบัน

Abstract

An application of the prejudice principle (Agati 4) to create a justice system in today's Thai society. In creating justice by reducing bias, it is possible, required period and operations that have principles, goals, and are methodical and has a driving mechanism that has crystallized to gain understanding, getting to the root of the problem, working together to

find solutions Including preventing it from happening again. This also requires a model for solving bias problems by applying Buddhist principles. To change thoughts, beliefs, and feelings that are biased towards each other. The goal is to reduce and eliminate bias in one's mind. To live together within society and understand each other peacefully over differences. The results of that bias have affected Thai society today and affect the nation because bias affects conflict. In order to reduce prejudice, it must occur from a mental state that is willing to reduce and let go of presumptuous thoughts towards one another. This can be seen from the past situation in Thailand. Thai people have disagreements among people in society in terms of ideas, different opinions, feelings, beliefs, different attitudes until conflict injustice factionalism until there is a lack of unity. This problem affects oneself and society, thus creating an obstacle to national development and it is difficult to continue. Therefore, the application of the prejudice principle (Agati 4) to create a justice system in current Thai society to change thoughts, beliefs, and feelings that are biased towards each other. The goal is to reduce and eliminate prejudice in one's mind, to live together within society and truly understand each other's differences in peace.

Keywords: An Application of the Prejudice Principle (Agati 4), A Justice, the Present Thai Society

บทนำ

การเข้าถึงความยุติธรรม (access to justice) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของมนุษย์การเข้าถึงความยุติธรรม เช่น การได้รับหลักประกันความเสมอภาคตามกฎหมาย และการไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งการขจัดอุปสรรคอื่น ๆ ในการเข้าถึงความยุติธรรมย่อมเป็นการส่งเสริมการพัฒนามนุษย์อย่างสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในแง่ของการที่จะไม่ถูกปิดกั้นโอกาสและทางเลือกต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ในสังคมไทยปัจจุบันเกิดอคติถือได้ว่าเป็นรากฐานของความขัดแย้ง และเป็นปัญหาของสังคมไทย ด้วยเหตุที่สังคมเป็นจตุรรวมของประชากรที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกันทั้งฐานะทางสังคม การศึกษา ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมมาอยู่ร่วมกันย่อมจะเกิดอคติขึ้นได้ ในฐานะที่ทุกคนถือว่าเป็นสมาชิกของสังคม นับตั้งแต่เป็นสมาชิกรอบครัว สมาชิกหมู่บ้าน ชุมชน การศึกษา สมาชิกในองค์กรการทำงาน สมาชิกของวัด จนกระทั่งเป็นสมาชิกของประเทศ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะเป็นผู้ปกครอง หรือผู้ถูกปกครองในสังคมก็ตาม ย่อมต้องพบกับคนหมู่มากที่มีความคิดเห็นที่ต่างกัน และมุมมองที่ต่างกันไปซึ่งแนวคิดหรือความคิดที่

ต่างกันของแต่ละบุคคลนั้นมาจากทัศนคติ ความคิด ประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ของปัญหาที่แตกต่างกันไป จึงทำให้เกิดความเห็นต่าง ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติได้โดยระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

สังคมไทยในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากอคติของคนในชาติอย่างรุนแรงที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เช่น ความขัดแย้งด้านความคิด ความขัดแย้งทางการเมือง ระหว่างสีเสื้อ การแบ่งพรรคแบ่งพวก อำนาจ/ผลประโยชน์ ความไม่เป็นธรรม ฯลฯ ดังที่ปรากฏทางสื่อทุกสำนักพิมพ์อยู่จนถึงทุกวันนี้ ซึ่งสื่อเองก็มีผลในการชักนำความเปลี่ยนแปลงหรือคงไว้ซึ่งทัศนคติของประชาชนในการรับรู้ข้อมูล ซึ่งการนำเสนอของข่าวยุคปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ขาดการไตร่ตรองมากกว่าความรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการนำเสนอที่อาจผิดพลาดได้ ดังเช่น สื่อมักจะใส่ความคิดเห็นลงไปในช่วง มีความเอนเอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง หรือมีอคติต่อข่าวที่นำเสนอเป็นฐานอยู่แล้วมักจะนำเสนอข่าวโดยแทรกความคิดเห็นเชิงชี้นำไปยังผู้รับสารโดยไม่เสนอเฉพาะข้อเท็จจริง

ผลที่เกิดจากอคตินั้นได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบัน และกระทบต่อประเทศชาติ เพราะอคติมีผลต่อความขัดแย้ง การจะลดอคติได้นั้นจะต้องเกิดขึ้นจากสภาวะทางจิตใจที่ยอมลด ละ ความคิด ความถือดีต่อกัน ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ของประเทศไทยที่ผ่านมา คนไทยเกิดความไม่ลงรอยกันของคน ในสังคมทั้งด้านความคิด ความเห็นที่แตกต่างกัน ความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติที่ต่างกันไป จนสู่ความขัดแย้ง ความไม่เป็นธรรม การแบ่งพรรคแบ่งพวก จนกระทั่งขาดความสามัคคี ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อตนเอง และสังคม จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และไปต่อยาก

ในการสร้างความยุติธรรมตามหลักอคติ 4 จำเป็นต้องใช้ระยะเวลา และการดำเนินการที่มีหลักการ มีเป้าหมาย มีระเบียบแบบแผน และมีกลไกในการขับเคลื่อนที่ตกผลึกแล้ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึงสาเหตุของปัญหา การร่วมกันหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำ ทั้งนี้ยังต้องอาศัยการแก้ปัญหาอคติด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีอคติต่อกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการ ลด ละ ความเป็นอคติในจิตใจของตน เพื่อการอยู่ร่วมกัน เพื่อสร้างความยุติธรรมภายในสังคมอย่างเข้าใจกันและกัน บนความแตกต่างได้อย่างสันติ ซึ่งได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศิวะเสน ญาณเมธี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในพระพุทธศาสนา : วิเคราะห์จากพระไตรปิฎก พบว่า แนวทางการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการความขัดแย้ง คือ หลักธรรมที่สนับสนุนการบริหารจัดการความขัดแย้ง ในพุทธศาสนาเท่าที่สืบค้นได้ จากพระไตรปิฎก สามารถนำมา

บูรณาการใช้เป็นวิธีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ยุติลง สร้างสันติสุข สันติภาพขึ้นมาทดแทน เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข จำแนกออกเป็น 4 วิธี ได้แก่ 1) เอื้อต่อการดำเนินชีวิต 2) พัฒนาคุณภาพชีวิต 3) ตอบสนองชุมชนสังคม และประเทศชาติ และ 4) เกื้อกูล/เอื้อยว/รักษาวิกฤตการณ์โลก (พระมหาศิวะเสน ญาณเมธี, 2561) ดังนั้น ผู้เขียนจึงอยากจะนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักอคติ 4 เพื่อสร้างระบบความยุติธรรมในสังคมไทยปัจจุบันต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความยุติธรรม

ความหมายความยุติธรรมในองค์กร (Greenberg, 1987) นำเสนอแนวคิดเรื่องความยุติธรรมในองค์กรโดยคำนึงถึงวิธีที่พนักงานตัดสินพฤติกรรมขององค์กรและทัศนคติและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของพนักงาน (เช่น หากบริษัท ทำคนงานเข้าช้อนครึ่งหนึ่งพนักงานอาจรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรมที่ส่งผลให้ทัศนคติเปลี่ยนไปและผลผลิตลดลง)

ความยุติธรรมหรือความเป็นธรรม หมายถึง แนวคิดที่ว่า การกระทำหรือการตัดสินใจนั้น ถูกต้องตามหลักศีลธรรมซึ่งอาจกำหนดตามหลักจริยธรรมศาสนาความยุติธรรมความเสมอภาคหรือกฎหมาย ผู้คนมักใส่ใจต่อความยุติธรรมของเหตุการณ์และสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของพวกเขาในบริบทที่หลากหลาย (Tabibnia, Satpute, & Lieberman, 2008) บุคคลตอบสนองต่อการกระทำและการตัดสินใจขององค์กรทุกวัน การรับรู้ของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับการตัดสินใจเหล่านี้ว่า ยุติธรรมหรือไม่ ยุติธรรมสามารถมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่ตามมาของแต่ละคน ความเป็นธรรมมักเป็นที่สนใจขององค์กรเพราะผลกระทบของการรับรู้ถึงความไม่ยุติธรรมอาจส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของงานในที่ทำงาน ความยุติธรรม ในองค์กรอาจรวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเลื่อนตำแหน่งและขั้นตอนการคัดเลือกบุคลากร

ความยุติธรรมในองค์กรมีสองรูปแบบ ผลลัพธ์ที่ชอบและผลลัพธ์ที่ยุติธรรม ความชื่นชอบในผลลัพธ์คือการตัดสินบนพื้นฐานของคุณค่าส่วนบุคคลและผลลัพธ์ของความยุติธรรมจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมทางศีลธรรม ผู้จัดการมักเชื่อว่าพนักงานคิดว่าความยุติธรรมคือความยุติธรรมเป็นผลลัพธ์ที่ต้องการ

ภาพรวมองค์ประกอบสี่ประการของความยุติธรรมในองค์กร ได้แก่ ความยุติธรรมแบบกระจายขั้นตอนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการให้ข้อมูล การวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของผลกระทบและอารมณ์ในการประเมินความเป็นธรรมของสถานการณ์ตลอดจนปฏิกิริยาทางพฤติกรรมและทัศนคติที่มีต่อสถานการณ์ (Barsky, Kaplan, & Beal, 2011) วรรณกรรมจำนวนมากในสาขา

จิตวิทยาอุตสาหกรรม/องค์กรได้ตรวจสอบความยุติธรรมขององค์กรรวมถึงผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้อง การรับรู้ถึงความยุติธรรมมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ขององค์กรที่สำคัญหลายประการเช่นแรงจูงใจ (Latham & Pinder, 2005) และความพึงพอใจในงาน

ความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมในองค์กรคือความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรความยุติธรรมในองค์กรโดยทั่วไป หมายถึง การรับรู้ความเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อบุคคลภายในองค์กรนั้นในขณะที่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรมุ่งเน้นไปที่ความเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อหน่วยงานภายนอกองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรหมายถึงกลไกที่ธุรกิจตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานทางศีลธรรมและสังคมซึ่งมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (Carroll, 1999) ดังนั้น ความยุติธรรมจึงเกี่ยวข้องกับองค์กรที่ก้าวไปไกลกว่าสิ่งที่มีคุณธรรมหรือจริยธรรมและประพาดพิงในรูปแบบที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกของสังคมโดยทั่วไป มีการเสนอว่า การรับรู้ของพนักงานเกี่ยวกับระดับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรของตนสามารถส่งผลกระทบต่อทัศนคติและการรับรู้ถึงความยุติธรรมของแต่ละคน แม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำที่ไม่เป็นธรรมก็ตาม (Rupp et al., 2006)

รากในทฤษฎีความเสมอภาค แนวคิดเรื่องความยุติธรรมในองค์กรเกิดจากทฤษฎีความเสมอภาค ซึ่งระบุว่า การตัดสินความเท่าเทียมและความไม่เท่าเทียมนั้นได้มาจากการเปรียบเทียบระหว่างตนเองกับผู้อื่นโดยพิจารณาจากปัจจัยนำเข้าและผลลัพธ์ ปัจจัยนำเข้าหมายถึงสิ่งที่บุคคลรับรู้ว่ามีส่วนร่วม (เช่นความรู้และความพยายาม) ในขณะที่ผลลัพธ์คือสิ่งที่แต่ละคนรับรู้ว่าจะได้รับจากความสัมพันธ์แลกเปลี่ยน (เช่นการจ่ายเงินและการรับรู้) จุดเปรียบเทียบที่ปัจจัยนำเข้าและผลลัพธ์เหล่านี้ถูกตัดสินว่าอาจเป็นปัจจัยภายใน (ตัวตนในช่วงเวลาก่อนหน้านี้) หรือภายนอก (บุคคลอื่น)

ประเภทขององค์ประกอบหลักที่นำเสนอสามประการของความยุติธรรมในองค์กร ได้แก่ ความยุติธรรมแบบกระจายขั้นตอนและปฏิสัมพันธ์ (ซึ่งรวมถึงความยุติธรรมด้านข้อมูลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล)

แจกจ่าย ความยุติธรรมแบบกระจายเป็นแนวความคิดว่า เป็นความยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับผลการตัดสินใจและการกระจายทรัพยากร ผลลัพธ์หรือทรัพยากรที่แจกจ่ายอาจจับต้องได้ (เช่น จ่าย) หรือจับต้องไม่ได้ (เช่น การยกย่อง) การรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมแบบกระจายสามารถได้รับการส่งเสริมเมื่อเห็นว่าผลลัพธ์ถูกนำไปใช้อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ความยุติธรรมแบบกระจายยังสามารถมองได้ว่าเป็นความยุติธรรมแบบทุนนิยม อัตราส่วนของปัจจัยที่นำเข้าต่อผลลัพธ์ของตน อ้างอิงจากบทความ : ความยุติธรรมแบบกระจายประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสามส่วน : ความเสมอภาคความเท่าเทียมกัน

และความต้องการ ส่วนของผู้ถือหุ้นให้ความสำคัญกับการให้รางวัลแก่พนักงานมากขึ้นตามผลงาน ในทางกลับกันความเท่าเทียมกันจะทำให้พนักงานแต่ละคนได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน ในที่สุดความต้องการ คือ การให้ผลประโยชน์ตามความต้องการส่วนบุคคล

ขั้นตอน กระบวนการยุติธรรมหมายถึงความยุติธรรมของกระบวนการที่นำไปสู่ผลลัพธ์ เมื่อบุคคลรู้สึกว่ามีเสียงในกระบวนการหรือกระบวนการนั้นเกี่ยวข้องกับลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสม่ำเสมอความถูกต้องจริยธรรมและการขาดความลำเอียงความยุติธรรมในขั้นตอนจะได้รับการปรับปรุง (Leventhal, 1980) อ้างอิงจากบทความ กระบวนการยุติธรรมคือความเหมาะสมของกระบวนการ จัดสรร ประกอบด้วยประเด็นหลัก 6 ประการ คือ ความสอดคล้องไม่มีอคติความถูกต้องการเป็นตัวแทนของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องการแก้ไขและจริยธรรม ความยุติธรรมตามขั้นตอนดูเหมือนจะมีความสำคัญต่อการรักษาความชอบธรรมของสถาบัน สิ่งที่น่าสนใจกว่าคือความยุติธรรมในกระบวนการส่งผลกระทบต่อสิ่งที่คนงานเชื่อเกี่ยวกับองค์กรโดยรวม

ปฏิสัมพันธ์ ความยุติธรรมเชิงปฏิสัมพันธ์หมายถึงการปฏิบัติที่บุคคลได้รับเมื่อมีการตัดสินใจ และสามารถได้รับการส่งเสริมโดยการให้คำอธิบายสำหรับการตัดสินใจและการส่งข่าวสารด้วยความไวและความเคารพ (Bies & Moag, 1986) การศึกษาการตรวจสอบความถูกต้องเชิงโครงสร้างโดย Colquitt (2001) ชี้ให้เห็นว่า ความยุติธรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ควรแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ความยุติธรรมระหว่างบุคคลและการให้ข้อมูล ความยุติธรรมระหว่างบุคคลหมายถึงการรับรู้ถึงความเคารพและความเหมาะสมในการปฏิบัติต่อตนในขณะที่ความยุติธรรมในการให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับความเพียงพอของคำอธิบายที่ให้ไว้ในแง่ของความตรงเวลาความเฉพาะเจาะจงและความจริง

ความยุติธรรมกับสังคม

เมื่อเห็นภาพของสังคมกันแล้ว รู้จักกฎหมายแล้วเช่นกัน ที่กล่าวมาทั้งหมด อาจจะเป็นมุมมองของผู้เขียนเท่านั้น คนอื่นๆ อาจเห็นเป็นทางอื่นไปได้ ที่นี้เรามาพิจารณากันต่อไป เราไปทำความเข้าใจ “ความยุติธรรม” กัน ตามที่ได้กล่าวไว้แต่ตอนต้นแล้วว่า ความยุติธรรม นี้มีปัญหามากที่สุดมีความเห็น มีมุมมองเกี่ยวกับมันแตกต่างกันมากมายในสังคม และกล่าวได้ต่อไปว่า “ความยุติธรรม” นี้ก็เช่นกัน ที่เป็นเหตุปัจจัยประการหนึ่งซึ่งทำให้สมาชิกหรือผู้คนในสังคมเกิดวิวาทะกันอยู่เสมอและตลอดมาดูบ้านเมืองของเราในปัจจุบันนี้เป็นตัวอย่างได้

ความคิด (Idea) ที่เป็นรากฐานของกฎหมายนั้นมี 3 ประการด้วยกัน คือ 1) ความยุติธรรม 2) ความมั่นคงหรือเสถียรภาพทางกฎหมายและ 3) ความมีประโยชน์สมประสงค์และเมื่อใดที่เกิดการ

ขัดแย้งกันของความคิดรากฐานหรือวัตถุประสงค์ทั้งสามประการ ก็ต้องเลือกเอาความยุติธรรมไว้ก่อน เอาไว้เป็นหลัก แต่ความยุติธรรมที่ว่าเป็นคืออะไร ในที่นี้เห็นเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมาไตร่ตรอง ทบทวนดูว่า ทศนคติหรือความเข้าใจของเราในเรื่องนี้เป็นกันอย่างไร

ความยุติธรรม ในที่นี้มุ่งหมายถึง Justice ซึ่งที่ผ่านมาเคยมีหลายท่านกล่าวถึงความยุติธรรม ในทำนองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกล่าวถึง เราควรสนใจแต่เฉพาะกฎหมายเท่านั้น เพราะความยุติธรรมนั้น เป็น ความเห็นของแต่ละคน จับเอาความแน่นอนไม่ได้ แต่จากที่ได้กล่าวไปแต่เบื้องต้นแล้วว่า ความยุติธรรม เป็นเจตนาความต้องการที่สมาชิกทุกคนในสังคมต้องการเห็น ต้องการให้เกิดขึ้นหรือจะกล่าวก็ได้ว่า ความยุติธรรม เป็นความคิดที่คนแต่ละคนทุก ๆ คนในสังคมต่างต้องการให้เกิดขึ้นเป็นจริงขึ้นมา เป็นรูปธรรม เป็น Basic Idea เป็น Fundamental Idea (l'idée directrice) เลยทีเดียว

หากเราตามไปดูในอดีตที่ประมวลกฎหมายของจักรพรรดิจัสติเนียนซึ่งรวบรวมไว้ตั้งแต่สมัย โรมันเมื่อราว 1500 ปีมาแล้ว ในบทแรกของมูลบทนิติศาสตร์ (Institute) จะพบว่ามีกรกล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า “ความยุติธรรมคือเจตจำนงอันแน่วแน่ตลอดกาล ที่จะให้แก่ทุกคนในส่วนที่เขาพึงจะได้” เราทราบแล้ว ว่า ความยุติธรรมนั้น เป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการล่มสลายไปของสังคมหนึ่งสังคมใด แต่สิ่งที่เราจะต้องตอบคำถามให้ได้ คือ ความยุติธรรม คืออะไรกันแน่ เพราะว่า ความคิดว่าด้วยความยุติธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียว ที่เป็นคุณะนั้น ยังไม่มีปรากฏขึ้นในสังคมเลย

ความยุติธรรมนั้น ปรากฏออกมาในหลายความหมาย ในหลายข้อความคิด เช่น ความยุติธรรมของปัจเจกชน (la justice individuelle) ความยุติธรรมของสังคม (la justice sociale) ความยุติธรรม ในการแลกเปลี่ยนและทดแทน (Justitia Commutativa) ความยุติธรรมในการแบ่งสรรปันส่วน (Justitia Distributiva) ความยุติธรรมสัมบูรณ์ (la justice absolue) ความยุติธรรมสัมพัทธ์ (la justice relative) ความยุติธรรมในทางนามธรรม (la justice idéale) ความยุติธรรมในทางรูปธรรม (la justice concrète) ความยุติธรรมทั่วไป (la justice générale) ความยุติธรรมเฉพาะเรื่องเฉพาะกรณี (la justice particulière) เป็นต้น โดยเห็นว่าหากเราต้องการทำความเข้าใจ “ความยุติธรรม” กันแล้ว เราควรจะย้อนกลับไปดูในยุคคลกรีก เพราะ Justice นั้น เป็นหัวใจของปรัชญากรีกเลย ที่เดียว และอิทธิพลของปรัชญากรีกก็แผ่เข้ามาในความคิดของยุโรปในเวลาต่อมา หรือจะเรียกว่ายุโรป ยืมความคิดปรัชญากรีกมาต่อยอดสร้างอะไรต่อมิอะไรในเวลาต่อมาก็ได้

นอกจากนี้ลักษณะเด่นของปรัชญากรีกที่มีต่อ Justice ก็ตรงที่ว่า กรีกพยายามทำความเข้าใจ และรู้จัก Justice เพื่อการที่จะได้สร้าง Justice ขึ้นมาให้ได้ คือ เขาทำความเข้าใจ Justice ก็เพื่อ Justice

เอง ไม่ได้ทำความรู้จัก Justice เพื่อเอาไปบริการหรือตอบคำถามศาสตร์อื่น ๆ หรือทำความรู้จัก Justice โดยอาศัยศาสตร์อื่น ๆ เป็นเครื่องมือ เหมือนปรัชญาพวกอื่น ๆ ดังนั้น ความรู้เรื่อง Justice ของปรัชญากรีกจึงถือได้ว่าเป็นบ่อน้ำพุบริสุทธิ์ที่เราควรใช้บริโภคเพื่อทำความรู้จัก “ความยุติธรรม” ที่ดีทีเดียว

ในที่นี้ขอหยิบยกคำสอนของท่านอริสโตเติลมาเป็นหลัก เพราะว่า คำสอนของท่านถือเป็นคำสอนสำคัญและเป็นหลักในทางความคิดของคนยุโรป เรื่อยมาตั้งแต่สมัยโรมัน และในหลายสำนักคิดในยุคกลาง กับทั้งในยุคสมัยปัจจุบันของเรา

Justice (Dikaion) นั้นไม่ใช่เรื่องของนามธรรม แต่เป็นเรื่องในทางรูปธรรม เป็นเรื่องที่อธิบายหรือแสดงออกมาซึ่งสิ่งที่เราเรียกกันว่า ศีลธรรม จริยธรรม เป็นเรื่องของการที่คนหนึ่งคนจะต้องกระทำ การหนึ่งกระทำการใดให้เป็นไปโดยสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม และเป็นไปโดยมีคุณธรรม นี่คือ ความยุติธรรมทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ความยุติธรรมยังปรากฏได้ในกรณีเฉพาะอีกด้วย กล่าวคือ ความยุติธรรมเฉพาะกรณี(to dikaion) นั้น จะเป็นกรณีที่ว่า คนแต่ละคนจะต้องไม่ครอบครองสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากไปกว่าส่วนที่ตนพึงมีพึงได้และจะต้องไม่ครอบครองน้อยไปกว่าส่วนที่ตนพึงมีพึงได้ด้วยเช่นกัน หมายความว่า คนแต่ละคนก็พึงครอบครองสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้แต่เฉพาะส่วนของตนเท่านั้น (ta aut n ekein) นี่คือนิยามที่พึงจะต้องทำให้เกิดขึ้นจริงในสังคมมนุษย์เรา พฤติกรรมนี้นำไปสู่ปรากฏการณ์ของการแบ่งสรรเป็นส่วนอย่างเหมาะสมในทรัพย์สินหรือภาระหน้าที่ต่าง ๆ ของสมาชิกแต่ละคนในสังคม ในที่สุด จากตรงนี้ทำให้กล่าวต่อไปได้ว่า ความยุติธรรม นั้น ปรากฏเป็นรูปธรรมผ่านการกระทำของมนุษย์ในสองพฤติกรรมด้วยกัน คือ คนแต่ละคนพึงทำการใด ๆ ได้ภายในแดนแห่งสิทธิของตนเองเท่านั้น และคนแต่ละคนจะทำการใดก็ตาม ก็ต้องเป็นไปโดยเคารพแดนแห่งสิทธิของคนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความยุติธรรม จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ คนทุกคนพึงกระทำการใด ๆ ตามหน้าที่ของตน และมุ่งตั้งอกตั้งใจเฉพาะแต่หน้าที่ของตน ไม่ก้าวล่วงไปทำการใดที่ไม่ใช่หน้าที่ของตน ไม่ใช่หน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายมา ทำอย่างนี้ได้ ความยุติธรรมก็เกิด

ที่นี้ลองมาพิจารณาที่ “ความยุติธรรม” ในภาษาไทยกันว่าหมายถึงอะไร สอดคล้องกับแนวคิดตะวันตกหรือไม่ มากน้อยเพียงใด “ยุติ” แปลว่า ตกลง จบ เลิก นอกจากนี้ยังแปลว่า ชอบ ถูกต้องได้อีกด้วย “ธรรม” นั้น หมายถึง 1) ธรรมชาติคือทุกสิ่งทุกอย่าง 2) ธรรมดา คือสภาวะความต่อเนื่องเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอของทุกสิ่ง (ปฏิจางสมุพบาท) 3) ธรรมจริยา และ 4) ธรรมเทศนา คือคำสอนถึงความเป็นจริง ของโลกที่ถูกค้นพบโดยองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนั้น "ความยุติธรรม" จึงพึงหมายความว่า การกระทำที่ถูกต้องหรือที่ชอบสอดคล้องกับธรรมชาติการกระทำที่มีจุดหมาย

ปลายทางเพื่อให้เป็นไปตามธรรมชาติ กล่าวคือ เมื่อสิ่งนี้มีสิ่งนี้ย่อมมี, เพราะความเกิดขึ้นแห่งสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น, เมื่อสิ่งนี้ไม่มีสิ่งนี้ย่อมไม่มี, เพราะความดับไปแห่งสิ่งนี้สิ่งนี้จึงดับไป ซึ่งกล่าวโดยง่ายก็คือ ความยุติธรรมจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อคนแต่ละคนกระทำการใด ๆ ให้เป็นไปตามที่ควรจะทำ ที่ควรจะเป็นที่ควรจะมี และก็ต่อเมื่อคนแต่ละคนพึงไม่กระทำการใด ๆ ที่ไม่ควรกระทำ ที่ไม่ควรจะมีมันเกิดขึ้นหรือให้มันเป็น

จากข้างต้น จะพบว่าโดยสาระแล้ว ความยุติธรรมในความคิดของตะวันตกและในความคิดของบ้านเราที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนานั้นไม่ได้แตกต่างกันเท่าใดนัก ด้วยการกระทำในสิ่งที่ควรนั้น หากกล่าวให้เฉพาะเจาะจงลงไปก็คือ การทำตามหน้าที่ของตน การดำเนินการใด ๆ ตามสิทธิของตน และก็คือ การไม่กระทำการใดนอกหน้าที่ของตน การไม่กระทำการใดที่ไปล่วงแดนแห่งสิทธิของบุคคลอื่น นั่นเอง และจากการนี้หากเราพิจารณาต่อไป ก็อาจกล่าวได้ว่า หากคนทุกคนในสังคมปฏิบัติเช่นที่กล่าว มาแล้วได้การกระทำสองมาตรฐานก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ในสังคม แต่จะเป็นอย่างนี้ได้ คนแต่ละคนก็ต้องดำรงตนโดยปราศจากอคติเป็นที่ตั้งเป็นสำคัญ

หลักอคติ 4 ในการสร้างความยุติธรรมในสังคมไทย

อคติ แปลกันว่า ความลำเอียง หมายถึง ความเอนเอียงเข้าข้าง ความไม่ยุติธรรม ความไม่เป็นกลางความไม่เป็นหลัก

อคติ แปลอีกหนึ่งว่า การดำเนินไปในแนวทางที่ไม่สมควร ไม่ควรไป หรือ ไปไม่ได้ หมายถึงแนวทางที่ไม่ควรปฏิบัติเพราะเมื่อปฏิบัติไปแล้ว ย่อมทำให้หมุ่คณะ กิจการ และความดีงามดำเนินต่อไปได้ยากไปไม่รอด อคติ มี 4 อย่าง คือ

1. ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะความรักใคร่ หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะอ้างเอาความรักใคร่หรือความชอบพอกัน ซึ่งมักเกิดกับตนเอง ญาติพี่น้อง และคนสนิทสนม การแก้ฉันทาคติต้องท าใจให้เป็นกลาง โดยการปฏิบัติต่อทุกคนให้เหมาะสมเหมือน ๆ กัน

2. โทสาคติ ความลำเอียงเพราะความไม่ชอบเกลียดชัง หรือโกรธแค้น หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะความโกรธ หรือลู่อ่านาจอโทสะ การแก้ไขโทสาคติ ทำได้ด้วยการทำใจให้หนักแน่นรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และพยายามแยกเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานออกจากกัน

3. โมหาคติ ความลำเอียงเพราะความไม่รู้ หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หมายถึง การทำให้เสียความรู้สึจริยธรรมเพราะความสะเพร่า ความไม่ละเอียดถี่ถ้วน รีบตัดสินใจก่อนพิจารณาให้ดี วิธีแก้ไขทำได้ด้วยการเปิดใจให้กว้าง ทำใจให้สงบ มองโลกในแง่ดี และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ภัยาคติ ความลำเอียงเพราะความกลัว หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรมเพราะมีความหวาดกลัว หรือเกรงกลัวอันตราย วิธีแก้ทำได้ด้วยการพยายามฝึกให้เกิดความกล้าหาญโดยเฉพาะความกล้าหาญทางจริยธรรม คือ กล้าคิด กล้าพูดในสิ่งที่ดีงาม (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

อคติถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อสมาชิกในสังคมไทย เพราะอคติคือรากฐานของความขัดแย้งต่าง ๆ เมื่อคนในสังคมมีการรวมตัวกันมากกว่า 2 คนขึ้นไป อคติถือเป็นนามธรรมที่เกิดขึ้นในจิตของมนุษย์ ทำให้เกิดความโน้มเอียงไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ในทางทฤษฎีต่างประเทศจึงนำอคติเข้าไปผนวกประกอบกับทัศนคติ โดยทัศนคตินั้นมีหลักเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีผลต่อการยอมรับ และไม่ยอมรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ทำให้เกิดการแบ่งพรรคพวก มีอคติต่อกัน ไม่มีความสามัคคี ดังที่ปรากฏอยู่ในสังคมปัจจุบัน

ปัญหาอคติในสังคมไทยมีหลากหลายปัญหา แต่หนึ่งในปัญหานั้นคือ 1) อคติกับการไม่ยอมรับความคิดเห็นต่าง, 2) อคติกับความขัดแย้งต่อการรับรู้/อำนาจ-ผลประโยชน์, 3) อคติกับความไม่เป็นธรรม

ปัญหาอคติกับการไม่ยอมรับด้านความคิดเห็นต่าง และพฤติกรรมต่างกัน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากระดับข้อมูลการรับรู้ที่ต่างกัน มิไม่เท่ากัน การรับฟังปัญหา ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในพื้นฐานระดับจิตใจที่ต่างกัน เพราะมุมมองแต่ละคนย่อมมีมุมมองที่แตกต่างกันไปทั้งด้านความคิด และพฤติกรรมที่สะสมมาจากการเรียนรู้ รับรู้ ความเชื่อ ประสบการณ์พื้นฐาน จนกระทั่งแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบการยอมรับ หรือไม่ยอมรับ นำไปสู่ความโน้มเอียงไปในทางที่ชอบ และไม่ชอบ ทั้งนี้การไม่ยอมรับที่เกิด จากอคติที่มีอยู่ในจิตของมนุษย์ เพราะความไม่รู้ การหลงผิด ขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ไม่เปิดใจรับข้อมูลใด ๆ จึงทำให้ส่งผลให้เกิดปัญหาแตกแยกในสังคมไทยด้วยความที่ต่างฝ่ายต่างคิดว่าไม่ใช่พวกตนเอง

ปัญหาอคติกับความขัดแย้งที่ประกอบด้วยความขัดแย้งที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูล อิทธิพลผลประโยชน์สิ่งเหล่านี้เป็นรากเหง้าของปัญหาที่ทำให้คนในสังคมไทยเกิดอคติ 4 จากผลที่ได้ในการรับรู้ข้อมูลที่บิดเบือนจากความเป็นจริงทำให้เกิดอคติในการที่รับรู้จริงที่ขาดการพิจารณา หรือการสร้างความเกลียดชังกับอีกฝ่ายที่จะทำการแฉไปกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับรู้มาในลักษณะการโพสต่อจนกลายเป็น hate speech อย่างเต็มตัวแสดงให้เห็นถึง ฉันทาคติ โทษาคติ โมหาคติ ที่เกิดจากการรับรู้ต่าง ๆ ของข้อมูลที่บิดเบือนจากความเป็นจริง ทำให้คนในสังคมขาดการพิจารณาถึงสาเหตุการรับรู้ แหล่งเชื่อถือได้

จากที่ไหน เพราะเมื่อไม่มีการตรวจสอบจึงทำให้เกิดความขัดแย้งต่อการรับรู้ในข้อมูลที่บิดเบือนจากข้อเท็จจริง

ส่วนปัญหาผู้มีอำนาจอิทธิพลในการเอื้อผลประโยชน์ให้กับตนเอง และพวกพ้องก่อเกิดโมหาคติและภยากติ ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยความกลัว จึงต้องทำตามภายใต้คำสั่งของผู้มีอำนาจเกิดการถูก เอารัดเอาเปรียบทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรม ด้วยความกลัวผู้มีอำนาจอิทธิพล จึงทำให้เกิดความเสียหายกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นกระทบถึงบุคคลใกล้ชิด เครือญาติ บุคคลที่เรารัก หรือกระทบถึงหน้าที่การงานที่ทำ ดังนั้น ปัญหาความขัดแย้งด้านข้อมูล และการเกรงกลัวต่ออำนาจอิทธิพลและผลประโยชน์ จึงถือได้ว่าเป็นภัยต่อสังคมและเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขให้หมดไปจากสังคมไทย เพราะจะมีผู้ที่ฉกฉวยโอกาสเข้ามาด้วยอำนาจผลประโยชน์เสมอ

ปัญหาความไม่เป็นธรรม/อยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อได้รับการปฏิบัติต่างกัน ด้วยความไม่เป็นธรรมไม่เที่ยงตรง ไม่เป็นกลาง ซึ่งระบบของ “ความยุติธรรม” ที่เกิดจากการแข่งขัน แก่งแย่ง ช่วงชิงความได้เปรียบตามกำลัง และศักยภาพของแต่ละบุคคลในสังคม และต้องยอมรับว่าสังคมไทยยังมีระบบในเชิงอุปถัมภ์ หรือโครงสร้างทางสังคมในลักษณะการแบ่งพรรคแบ่งพวกทำให้เกิดการไม่เป็นธรรม มีอคติต่อฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ใช่พวกตนเอง ไม่ยอมรับความคิดเห็นต่างกันจนทำให้เกิดความขัดแย้ง สูความแตกแยกแบ่งพรรคแบ่งพวก จึงทำให้สังคมไม่ได้รับความเป็นธรรม ขาดความสามัคคี

แนวทางในการแก้ไขปัญหาคติในสังคมไทยประกอบด้วย 1) กฎหมาย ผู้นำ และผู้มีอำนาจในการตัดสินใจต้องดำรงความเที่ยงธรรมมีใจเป็นกลางไม่เอนเอียง ไม่เลือกปฏิบัติเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ประชาชนทุกคนต้องได้รับการตัดสินใจจากผู้มีอำนาจตัดสินใจโดยเฉพาะนักกฎหมาย ผู้พิพากษาต้องดำรงความเป็นธรรมไม่มีอคติต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือมีแนวโน้มการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว มีความยุติธรรม ในการตัดสินใจที่ปราศจากอคติ 4, 2) การขัดเกลาสังคม เป็นบรรทัดฐานเพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการอบรมสั่งสอนให้รู้รักษาระเบียบวินัยตั้งแต่สังคมในครอบครัว, โรงเรียน, สายงานอาชีพ, ศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยขัดเกลาจิตใจมนุษย์ให้ลด ละ อคติได้ ไม่ว่าการร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมทางศาสนา หรือการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งหล่อหลอมให้คนในสังคมรู้จักประณีตประนอม รู้จักการเปิดโอกาสที่จะรับฟังผู้อื่นที่มีความคิดทัศนคติต่างกัน

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่แก้ไขปัญหาคติ

สังคมส่วนใหญ่มีความเชื่อในหลักธรรมคำสอนที่จะสามารถขัดเกลาจิตใจมนุษย์ได้ระดับหนึ่ง ผู้วิจัยจึงนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่แก้ไขปัญหาคติ คือ 1) พรหมวิหาร 4 2) ขันติ 3) อภัยทาน

และ 4) โยนิโสมนสิการ และกาลามสูตร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2558) ที่มีลักษณะสัมพันธ์กับอคติ ดังนี้

1) พรหมวิหาร 4 ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานทางจิตใจของมนุษย์ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้จะช่วยขัดเกลาจิตใจของคนในสังคมทุกระดับชั้นของสังคม เริ่มจากสมาชิกสังคมในสถาบันครอบครัว จนถึงผู้นำ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจต่อการตัดสินใจสิ่งหนึ่งสิ่งใด หลักพรหมวิหารเป็นหลักธรรมที่ต้องคอยช่วยเตือนตัวเองถึงความเหมาะสมในด้านพฤติกรรมที่จะคอยกำกับไม่ให้เข้าถึงอคติ 4 เช่น เมื่อมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเข้ามากระทบทางจิตให้เกิดความรู้สึกที่เอนเอียงทำให้เกิดความไม่พอใจ ไม่เป็นที่ยอมรับเพราะต่างทัศนคติกับตน ด้วยฐานของอารมณ์โกรธความไม่ชอบต่อบุคคลใดก็ต้องระงับจิตใจตนเองด้วยการใช้เมตตาต่อบุคคลนั้น เพื่อไม่ให้ตนลุแก่อำนาจโทสะ หรือแม้กระทั่งบางครั้งคนใกล้ชิดอยากจะขอความช่วยเหลือให้ช่วยญาติพี่น้องตนให้พ้นจากการกระทำผิด ตนเองจะต้องใช้อุเบกขาธรรมในการเข้ามาตัดสิน เป็นไปตามหลักฐานทางกระบวนการเพื่อไม่ให้เสียในหลักการและไม่เข้าถึงในอคติ 4

2) หลักขันติธรรม ความอดทนอดกลั้นจะเป็นคุณธรรมที่เตือนสติของบุคคลในสังคม ให้รู้จักที่จะอดทนอดกลั้นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากความแตกต่างของบุคคลในสังคม เพื่อประคับประครองตนมิให้เกิดความเอนเอียงในอคติ 4 อันจะเกิดขึ้น ที่มีความจำเป็นอย่างมากต่อการอดทนต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อไม่ให้กระทำไปในทางที่ผิด เช่น อดทนอดกลั้นที่จะไม่ช่วยเหลือคนสนิทด้วยใจที่รักมากเกินไป ความอดทนนี้จะเป็นการยับยั้งไม่ให้สับสนหาคติ โมหาคติ ภัยาคติ ตนเองต้องมีขันติไม่ใช้อำนาจไปในทางที่ผิดตัดสินบุคคลนั้นความไม่ชอบส่วนตัว นำมาเป็นเครื่องชี้วัดว่าผิดถูกจนทำให้เสียหลักการ ฉะนั้นเพื่อไม่ให้ตัวอคติเข้ามาทำลายให้เสียหลักความเป็นธรรมต่อตนเองและผู้อื่น ต้องวางใจเป็นกลางด้วยขันติ

3) หลักอภัยทาน เป็นทานที่สูงมาก เป็นผลสืบเนื่องมาจากจิตใจที่มีเมตตาที่เป็นที่ตั้ง ถือเป็นการทำได้อย่างยากกว่าทานชนิดอื่น เพราะผู้ให้จะต้องมีคุณธรรมของพรหมวิหารเป็นหลักยึดมั่นในจิตใจจึงจะเกิดอภัยทานได้ เมื่อต้องอยู่ในสังคมโดยเฉพาะสังคมปัจจุบัน เป็นสังคมที่ยังมีความเป็นอคติปรากฏให้เห็นอยู่ ย่อมส่งผลกระทบขึ้นทางด้านจิตใจของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้จะใช้หลักธรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือหลักพรหมวิหาร 4 และขันติธรรม เป็นหลักที่ยึดมั่นในจิตใจแล้วก็ตาม หากขาดอภัยทาน ความไม่ถือโกรธ ไม่อาฆาตพยาบาท การยอมยกโทษให้ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการระงับจิตใจไม่ให้ตกสู่ในอคติ 4 การให้อภัยผู้อื่นถือได้ว่าเป็นการยกระดับจิตใจขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง

4) หลักโยนิโสมนสิการและกาลามสูตร จะเป็นคุณธรรมที่คอยถ่วงดุลสิ่งที่มากระทบทางจิตในการรับรู้ของบุคคลในสังคมได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันการรับรู้ข่าวสารในสังคมมีความรวดเร็วมาก หากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ไม่มีการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ เหตุและผลอย่างมีสติ ย่อมนำไปสู่ความลำเอียง ความมีอคติต่อเรื่องนั้น ๆ ได้ เพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียง จากการรับรู้ข้อมูลที่บิดเบือนจากความจริง จึงต้องมีการพิจารณาอย่างถ่วงถ่วง ด้วยการคิดวิเคราะห์ถึงหลักเหตุและผลที่ปรากฏ พร้อมทั้งการพิจารณาอีกชั้น เพื่อให้เกิดปัญญาในการวิเคราะห์ถึงเรื่องหนึ่งเรื่องใด ด้วยการนำกาลามสูตรพิจารณาอีกชั้น เพื่อไม่ให้ตนตัดสินใจผิดพลาดที่เกิดจากความไม่รู้ เมื่อรู้แล้วก่อให้เกิดประโยชน์ก็ปฏิบัติเสีย หากเมื่อรู้แล้วไม่เป็นประโยชน์ก็ควรละเสียไม่นำมาปฏิบัติ ฉะนั้นหลักโยนิโสมนสิการและกาลามสูตรถือได้ว่าเป็นหลักคิดวิเคราะห์พิจารณาอย่างถ่วงถ่วง เพื่อความยุติธรรม และไม่ถูกอคติ 4 เข้าครอบงำกระทำในทางที่ผิด

การแก้ไขปัญหาอคติในสังคมไทยด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

การแก้ปัญหาคติในสังคมไทยนั้น สิ่งแรกสมาชิกในสังคมต้องมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและส่วนรวม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เลือกปฏิบัติกับผู้อื่นที่รู้สึกได้ถึงความเป็นธรรม สมาชิกในสังคมทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน ปฏิบัติเหมือนกัน ไม่มีใครมีอำนาจเหนือกว่าใคร ฉะนั้น หลักธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการนำมาพัฒนาจิตใจของสมาชิกในสังคมให้ได้เข้าถึงหลักธรรมในพุทธศาสนามากขึ้น โดยมีความเชื่อตามแนวพุทธที่ว่า “ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน” เมื่อจิตใจได้ถูกขัดเกลาด้วยหลักธรรมในพุทธศาสนาแล้วย่อมจะทำให้ความคิดและการกระทำของคนในสังคม ลดละอคติได้บ้าง ซึ่งหลักธรรมในพรหมวิหาร 4, ขันติธรรม, อภัยทาน, โยนิโสมนสิการ และกาลามสูตร ซึ่งเป็นหลักที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความเข้าใจในกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้เรียนรู้ฝึกฝนอบรมได้มีการปฏิบัติ จนเกิดความเข้าใจในหลักธรรม และน้อมนำหลักธรรมเหล่านี้ไปปฏิบัติต่อตนเองและบุคคลในสังคมให้เกิดความสงบสุข มีความเอื้ออาทรต่อกัน

การแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการเริ่มต้นเข้าถึงสมาชิกในสังคมตั้งแต่ระดับสถาบันครอบครัว ระดับการศึกษาขององค์กร ศาสนา และสื่อมวลชน ให้มีส่วนร่วมในการอบรม การให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในหลักธรรมและน้อมนำหลักธรรมดังกล่าวนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ภายใต้ของ “การเข้าใจทางการกระทำที่ถูกต้อง” ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการแก้ไขปัญหาอคติในสังคมไทย เช่น การจัดกิจกรรมตั้งแต่ระดับโรงเรียน สถานที่อบรมต่าง ๆ กิจกรรมทางศาสนาทุกศาสนา โดยเฉพาะช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางสื่อให้ทุกคนได้ตระหนักถึงจิตสำนึกการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจการกระทำนั้น ๆ ด้วยความ

ถูกต้อง ภายใต้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน มีการสร้างจิตอาสาเพื่อขยายโครงการในการเข้าใจทางการกระทำที่ถูกต้องนำหลักธรรมเข้ามาสอดแทรกการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้หลักธรรมควบคู่กับการทำกิจกรรมต่าง ๆ โครงการต่าง ๆ ให้เป็นกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการละลายพฤติกรรม ช่วยขัดเกลาจิตใจคนในสังคมให้อยู่ภายใต้การกระทำที่ถูกต้องลดละอคติต่อกัน โดยการยอมรับซึ่งกันและกันบนทัศนคติที่ต่างกัน

การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4 เพื่อสร้างระบบความยุติธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน

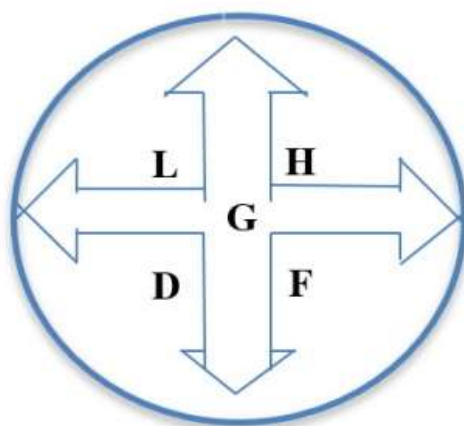
การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4 เพื่อสร้างระบบความยุติธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน โดยใช้พุทธบูรณาการแก้ไขปัญหาคติธรรมในสังคมไทยนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจมนุษย์ที่ยังมีความรู้สึกลำเอียงภายในจิตใจ หลักธรรมที่มีความสำคัญต่อการลด ละ เข้าถึงอคติ 4 คือ พรหมวิหาร 4, หลักขันติ, หลักอภัยทาน, หลักโยนิโสมนสิการและกาลามสูตร เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถจัดปัญหาอคติให้ลดละ ลงได้ด้วยใจตนเอง และเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

การสร้างกระบวนการให้สังคมลด ละ ปัญหาอคติได้นั้น คือ การมีความเป็นธรรม/ยุติธรรมกับคนในสังคมอย่างเท่าเทียมที่ไม่มีการเลือกปฏิบัติ, เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น อีกทั้งการขัดเกลาทางจิตใจที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กรู้จักระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไม่ละเมิดสิทธิใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้อง ศาสนาจะมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะช่วยขัดเกลาจิตใจคนในสังคมให้หล่อหลอมให้มีความมีเมตตา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเข้าใจเรียนรู้ที่จะอยู่กับความแตกต่าง โดยไม่ทำร้ายทำลายกัน หากสังคมทำได้เช่นนี้ก็จะค่อย ๆ ละลายพฤติกรรมการลด ละ อคติต่อกัน ถึงแม้จะแก้ได้ยากแต่ก็จะทำให้เบาบางลงได้บ้างด้วยใจตนเอง เมื่ออคติได้สลายลดลงบ้างแล้วจะเกิดความเป็นกลาง ไม่สู่ความเอนเอียงได้ง่าย เพื่อรักษาความเป็นธรรมไม่ให้เข้าถึงอคติ 4

1) รูปแบบขององค์ความรู้ใหม่ องค์ความรู้ที่ปรากฏในการแก้ไขอคติเพื่อการลด ละ อคติที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์พบว่า การอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ เรียนรู้ที่จะเข้าใจบุคคลในสังคมหรือคนรอบตัวเรา แม้บางครั้งอาจจะเกิดความไม่พอใจ ไม่ยอมรับ ทัศนคติไม่ตรงกันแต่สามารถร่วมงานได้ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ด้วยการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในชีวิตประจำวัน ร่วมด้วยความอดทนอดกลั้นต่อคำพูด ต่อการกระทำของผู้อื่นที่อาจทำให้ตนเกิดไม่พอใจ ไม่ยอมรับ, พร้อมให้อภัยต่อตนเองและผู้อื่นเพื่อสร้างมิตรไมตรีต่อกัน อีกทั้งการรับรู้ที่เราได้รับการสื่อสารเรื่องต่าง ๆ ต้องคิดวิเคราะห์แยกแยะเหตุปัจจัยเพื่อมีความรู้จริงในเรื่องนั้น ๆ สิ่งใดที่รู้แล้วเป็นเรื่องดีก็ปฏิบัติตาม หากสิ่งใดรู้แล้วไม่ดีก็ละจาก

เรื่องเหล่านั้น ฉะนั้น หลักธรรมที่ใช้ในการลบละอคติ คือ พรหมวิหาร 4, ชันติธรรม, อภัยทาน, โยนิโส มนสิการและกาลามสูตร

รูปแบบขององค์ความรู้ใหม่สำหรับวิทยานิพนธ์นี้จึงอยู่บนหลักการที่ว่า “รักอย่างเข้าใจ สร้างมิตรไมตรี มีความรู้จริง ไม่ทิ้งเหตุและผล” สมาชิกในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความเข้าใจในกันและกัน เรียนรู้ที่จะเข้าใจในความแตกต่างไม่ว่าจะทัศนคติความคิด พฤติกรรมมีความต่างก็ยังสามารถเข้าใจได้ทางการกระทำนั้น ๆ จึงได้รูปแบบ “GLHDF MODEL” ซึ่งเกิดจากความเข้าใจที่จะปฏิบัติต่อแรงโน้มเอียงนั้นให้ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดเป็นปัญหาสังคมต่อไปดังนี้

GLHDF Model ประกอบด้วย

G = Go หมายถึง การไปที่ถูกต้อง, เข้าใจในทางการกระทำที่ถูกต้อง

Go + L = Lust หมายถึง ไปในทางที่ถูกต้องทางการกระทำต่อความรัก

Go + H = Hatred หมายถึง ไปในทางที่ถูกต้องทางการกระทำต่อความไม่ชอบ

Go + D = Delusion หมายถึง ไปในทางที่ถูกต้องทางการกระทำต่อความไม่รู้

Go + F = Fear หมายถึง ไปในทางที่ถูกต้องทางการกระทำต่อความกลัว

แนวทางขั้นตอนการนำองค์ความรู้ใหม่ GLHDF Model นี้ไปปรับใช้เพื่อการแก้ไขอคติในสังคมไทยสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. กระบวนการเข้าใจทางการกระทำ

G คือการเข้าใจทางการกระทำต้องอาศัยเกณฑ์ในการตรวจสอบความเที่ยงธรรมเชิงอคติในตนเอง ด้วยการเข้าใจการกระทำที่มีผลต่อกระบวนการในการตัดสินใจ หรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เนื่องจากถ้าไม่เข้าใจและไม่ตรวจสอบแนวโน้มในจิตของตนเองจะทำให้เกิดความลำเอียงได้ง่ายไม่ประการใดก็ประการหนึ่ง โมเดลนี้มีใช้โมเดลในการขจัดอคติ 4 ให้หมดสิ้นไปจากจิตใจ

เนื่องจากโดยฐานของปุณฺณแล้ว กิเลสซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งอกุศลนี้ย่อมมีทุกคน หากกิเลสที่เป็นรากเหง้าของอกุศลนี้สามารถปรับสมดุลที่เรียกว่า “ไปในทางที่ถูกต้อง” คือ (L) การรักอย่างเข้าใจ (H) การเข้าใจในความโกรธความไม่ชอบ (D) การเข้าใจในความหลง ความไม่รู้ (F) การเข้าใจในการกระทำต่อความกลัว เมื่อเกิดความเข้าใจแล้ว จึงสามารถปฏิบัติกิจกรรมเชิงพฤติกรรมนั้นได้ในเชิงของความเที่ยงตรง ความเป็นกลางในการทำให้การกระทำในสิ่งที่ตนรักตนชอบ ไม่ให้เกิดความลำเอียงนั้น ต้องอาศัยหลักทางพระพุทธศาสนาอันได้แก่ หลักอุเบกขาธรรม และขันติธรรม ความอดทน อดกลั้น ไม่ให้เกิดความลำเอียง แม้บุคคลที่ตนรักกระทำไปในทางที่ผิดก็ต้องยอมในผลการกระทำ ไม่ล่วงละเมิด ไม่ขัดแย้งหรือขัดขวางความยุติธรรมเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกันภาคของอุเบกขาธรรมในการปฏิบัติต่อบุคคลที่รักและสิ่งที่ชอบนั้น คือความสามารถอดทนต่อผลอันจะเกิดขึ้นภายภาคหน้าด้วยการวางใจให้เป็นกลางด้วยรักอย่างเข้าใจ

โมเดลด้านโทสาคติ ในการปรับใช้คือการเมตตา และอภัยต่อการกระทำล่วงเกินที่ผู้อื่นเคยกระทำกับตนและอดทนที่จะไม่ได้ตอบในเชิงของการทำร้ายทำลายผู้อื่น แม้กระทั่งมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งยั่วยู่ให้ตนเกิดอารมณ์คล้อยตามจักต้องอดทนอดกลั้น มีเมตตาให้อภัยต่อผู้อื่น และการให้อภัยตนเอง หากเคยล่วงเกินบุคคลอื่นบุคคลใดด้วยการกระทำทางกาย วาจา ออกไป เช่น หากไม่ชอบบุคคลหนึ่งบุคคลใดในครอบครัวของตน จะต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจในการกระทำของบุคคลนั้นเสีย ให้ความเมตตาต่อบุคคลนั้น อดทนให้อภัยที่จะไม่ได้ตอบกับการกระทำนั้น ๆ เรียนรู้ที่จะอยู่กับบุคคลนั้นด้วยความเข้าใจ

โมเดลทางด้านโมหาคติ คือการพิจารณาเห็นความเป็นจริงด้วยปัญญา ตรวจสอบ วิเคราะห์แยกแยะเหตุปัจจัยของข้อมูลก่อน ไม่เชื่อหรือยอมรับในสิ่งที่ตนไม่รู้ ไม่เข้าใจ และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นถือเป็นเรื่องที่ผิด และขาดความยุติธรรมได้ง่าย จะต้องพิจารณาความจริง เมื่อรู้ข้อมูลที่ชัดเจนแล้วสามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยการบอกต่อในความจริง เมื่อบุคคลนั้นรู้แล้วก็ชื่นชมยินดีกับบุคคลนั้น ๆ ส่วนบุคคลที่ไม่รู้และผิดพลาดไปจักต้องช่วยเหลือ เพื่อให้บุคคลนั้นหลุดพ้นจากความไม่รู้ที่เกิดจากความหลง หลงเชื่อคิดว่าข้อมูลการรับรู้มาเป็นเรื่องน่าเชื่อถือ ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องจริง จะต้องให้บุคคลนั้นเข้าใจ ชี้แจงแนะแนวทางให้ความรู้ถึงข้อเท็จจริง เพื่อช่วยเหลือในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น การปฏิบัติจะต้องมีความรอบครอบที่ผ่านการตรวจสอบพิจารณาถึงต้นตอ นั้น ๆ เพื่อไม่สุ่มโหมาคติ คือ มีความรู้จริง

อีกส่วนหนึ่งการประยุกต์ใช้โมเดลที่เรียกว่าภยากติต้องอาศัยปัญญารอบรู้ในอิทธิพลที่มีผลกับจิต เพื่อไม่ให้อิทธิพลนั้นสร้างความเสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางพฤติกรรม หรือทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อพิจารณาอย่างรอบครอบแล้วต้องยึดหลักความเที่ยงตรง ยุติธรรมเป็นหลัก

กระบวนการใช้โมเดลนี้ต้องใช้ทั้งระบบที่เรียกว่า ระบบตรวจสอบในเชิงพฤติกรรม หรือการตรวจสอบทางการกระทำว่าตกอยู่ในอคติ 4 ในข้อใดข้อหนึ่งหรือไม่ แต่ถ้าไม่ตกอยู่ในอำนาจของอคติ 4 จึงสามารถปฏิบัติสิ่งนั้น ๆ ได้ นับตั้งแต่การดูแลบุคคลในครอบครัว การตัดสินใจบุคคลในครอบครัว จนกระทั่งรูปแบบการของการพิจารณาความในกระบวนการทางความยุติธรรมทางสังคมที่ให้เป็นธรรมกับทุกฝ่าย ด้วยการไม่เลือกปฏิบัติเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพื่อเข้าใจต่อการปฏิบัติที่ไม่ทั้งเหตุและผล

2. ขั้นตอนปลูกคุณธรรมข่มอคติ

ในกระบวนการใช้โมเดลนี้ จะต้องปลูกคุณธรรมทั้งหมดที่เข้ามาแก้ไขอคติเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในใจได้แก่ พรหมวิหาร , ขันติธรรม,อภัยทาน,โยนิโสมนสิการและกาลามสูตร เป็นกระบวนการปลูกคุณธรรมเหล่านี้ขึ้นในจิตของตนเอง ต้องอาศัยการพิจารณาพิเคราะห์ความเข้าใจองค์รวมทั้งตนเองและสังคม กระบวนการปลูกคุณธรรมนี้โดยง่ายคือ การใช้ตนเองเป็นเครื่องมือตรวจสอบอยู่เสมอ ฝึกให้ตนเองมีคุณธรรมเหล่านั้นเสมอ เช่น การปลูกพรหมวิหารได้แก่การฝึกยิ้ม มีเมตตา เห็นใจผู้อื่น ชื่นชมผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น ให้กำลังใจผู้อื่น เป็นคนที่อดทนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งการทำงาน และถ้อยคำที่อาจจะกระทบกระทั่งตนเอง รู้จักให้อภัยผู้อื่นและตนเอง รวมถึงการฝึกพิจารณาพิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏไม่หลงเข้าไปเชื่อในสิ่งที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้าจากการได้ยินได้ฟัง หรือการอ่าน การตรึก การเชื่อถือบุคคลผู้กล่าวก็ได้ หากแต่จะเชื่อได้ก็ต่อเมื่อได้พิจารณาโดยแยบคายด้วยปัญญาและการพิสูจน์ด้วยตนเองแล้ว

กระบวนการใช้โมเดลนี้ต้องอาศัยความร่วมมือทางสังคมอย่างมาก จึงจะทำให้ปัญหาคตินั้นลดละลง หรือบรรเทาลงได้ หากสังคมยังไม่มีโมเดลนี้ต่อการเรียนรู้ รับรู้ และนำไปปฏิบัติก็ยากต่อการประสบความสำเร็จได้ เพราะการกระทำของบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่มีความเที่ยงตรงและให้เป็นธรรมถูกต้องนั้น อาจไม่เป็นที่พึงพอใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ แต่ผู้ที่ปราศจากอคติ 4 จักต้องกระทำเพื่อไม่ให้เสียหลักการ แม้อาจทำให้ใครไม่พอใจในการกระทำก็ตาม ซึ่งสังคมโดยรวมยึดความถูกต้องเป็นหลัก หากการกระทำของบุคคลที่ปฏิบัติโดยอคติจะทำให้ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้โมเดลนี้มีประสิทธิภาพในการลดละอคติในสังคมไทยได้

บทสรุป

การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4 เพื่อสร้างระบบความยุติธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน ในการสร้างความยุติธรรมโดยการลดอคติให้เกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องใช้ระยะเวลา และการดำเนินการที่มีหลักการ มีเป้าหมาย มีระเบียบแบบแผน และมีกลไกในการขับเคลื่อนที่ตกผลึกแล้ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึง

สาเหตุของปัญหา การร่วมกันหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำ ทั้งนี้ยังต้องอาศัยรูปแบบการแก้ปัญหาคือด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีอคติต่อกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการ ลด ละ ความเป็นอคติในจิตใจของตน เพื่อการอยู่ร่วมกันภายในสังคมอย่างเข้าใจกันและกันบนแตกต่างได้อย่างสันติ ผลที่เกิดจากอคตินั้นได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบัน และกระทบต่อประเทศชาติ เพราะอคติมีผลต่อความขัดแย้ง การจะลดอคติได้นั้นจะต้องเกิดขึ้นจากสภาวะทางจิตใจที่ยอมลด ละ ความคิดความถือดีต่อกัน ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ของประเทศไทยที่ผ่านมา คนไทยเกิดความไม่ลงรอยกันของคนในสังคมทั้งด้านความคิด ความเห็นที่แตกต่างกัน ความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติที่ต่างกันไป จนสู่ความขัดแย้ง ความไม่เป็นธรรม การแบ่งพรรคแบ่งพวก จนกระทั่งขาดความสามัคคี ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อตนเอง และสังคม จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และไปต่อได้ยาก ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4 เพื่อสร้างระบบความยุติธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีอคติต่อกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการ ลด ละ ความเป็นอคติในจิตใจของตน เพื่อการอยู่ร่วมกันภายในสังคมอย่างเข้าใจกันและกันบนแตกต่างได้อย่างสันติอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- พระมหาศีวะเสน ญาณเมธี. (2561). *“รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งในพระพุทธศาสนา: วิเคราะห์จากพระไตรปิฎก”*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- Barsky, A., Kaplan, SA, & Beal, DJ (2011). *แค่ความรู้สึก? บทบาทของผลกระทบในการสร้างการตัดสินใจความเป็นธรรมขององค์กร* วารสารการจัดการ, 37, 248–279.
- Bies, RJ, & Moag, JF (1986) *ความยุติธรรมเชิงปฏิสัมพันธ์: เกณฑ์การสื่อสารของความเป็นธรรม ใน RJ Lewicki, BH Sheppard และ MH Bazerman (Eds.), การวิจัยเกี่ยวกับการเจรจาในองค์กร* (Vol. 1, pp. 43–55) Greenwich, CT: JAI Press.
- Carroll, AB (1999). *ความรับผิดชอบต่อสังคม*. ธุรกิจและสังคม , 38, 268–295.

- Greenberg. (1987). อนุกรมวิธานของทฤษฎีความยุติธรรมในองค์กร *Academy of Management Review*, 12, 9-22.
- Latham, GP, & Pinder, CC (2005). ทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงานและการวิจัยในรุ่งอรุณของศตวรรษที่สิบเอ็ด *Annual Review of Psychology*, 56 , 485–516.
- Leventhal, GS (1980). ทฤษฎีความเสมอภาคควรทำอะไร? แนวทางใหม่ในการศึกษาความเป็นธรรมในความสัมพันธ์ทางสังคม ใน K. Gergen, M. Greenberg, & R. Willis (Eds.), *การแลกเปลี่ยนทางสังคม: ความก้าวหน้าทางทฤษฎีและการวิจัย*, (หน้า 27–55) นิวยอร์ก: Plenum Press.
- Rupp, DE, Ganapathi, J., Aguilera, RV, & Williams, CA (2006) ปฏิกริยาของพนักงานต่อความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร: กรอบความยุติธรรมขององค์กร *วารสารพฤติกรรมองค์กร*, 27, 537–543.
- Tabibnia, G., Satpute, AB, & Lieberman, MD (2008). ด้านสว่างของความเป็นธรรม: การตั้งค่าความยุติธรรมเปิดใช้งานวงจรรางวัล (และการเพิกเฉยต่อความไม่ยุติธรรมจะเป็นการเปิดใช้งานวงจรควบคุมตนเอง) *Psychological Science*, 19 , 339–347.